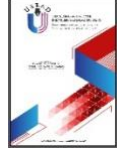

USBAD Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi -
International Journal of Social Sciences Academy, Yıl 3, Year
3, Sayı 6, Issue 6, Ağustos 2021, August 2021
e issn: 2687-2641

CEMİL KAVUKÇU'NUN "BİR ÖYKÜ YAZALIM MI?" ADLI ÇOCUK KİTABINDA RASTLANTISALLIK

CEMİL KAVUKÇU'S "BİR ÖYKÜ YAZALIM MI?" RANDOMNESS IN THE
NAMED CHILDREN'S BOOK

Abdullah TEKİN

Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye.
Teacher, Ministry of Education, Turkey.

a.tekin3537@gmail.com

ORCID ID: 0000-0001-6152-245X

Makale bilgisi | Article Information

DOI: 10.47994/usbad.936201

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Date Received: 11.05.2021

Kabul Tarihi / Date Accepted: 19.06.2021

Yayın Tarihi / Date Published: 20.08.2021

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Ağustos / August

Bu Makaleye Atıf İçin / To Cite This Article: Tekin. A. (2021). Cemil Kavukçu'nun "Bir Öykü Yazalım Mı?" Adlı Çocuk Kitabında Rastlantısallık. *USBAD Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi* 3(6), 965-985.

İntihal: Bu makale intihal.net yazılımınca taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

Plagiarism: This article has been scanned by intihal.net. No plagiarism detected.

İletişim: Web: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/usbad>
mail: usbaddergi@gmail.com

Öz: Rastlantısallık, "rastlantısal olma durumu, tesadüfilik" demektir. Bu kavram, çocuk edebiyatında da konunun yapılandırılmasını zayıflatan öğeler (abartılmış merak, rastlantısallık, aşırı duygusallık) arasındadır. Bu çalışmada da amaç, Cemil Kavukçu'nun "Bir Öykü Yazalım Mı?" adlı çocuk romanını "rastlantısallık" açısından incelemektir. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi ilkeleri esas alınarak gerçekleştirilmiştir. Bulgulardan hareketle yapıttaki rastlantısal durumlar, 1. Olaylarda Rastlantısallık, 2. Kişilerde Rastlantısallık, 3. Mekânlarda Rastlantısallık ve 4. Zamanda Rastlantısallık adlı temalarda sunulmuştur. Bulgulardan hareketle incelenen yapıt hakkında şu değerlendirmeleri yapmak mümkündür: yapıtın incelenme sürecinde kitabın ana karakterinin öykü yazma sürecinde sıklıkla rastlantısal durumlar yaşandığı gözlemlenmiştir. Bundan hareketle yapıttaki rastlantısal durumların, konunun yapılandırılmasını zayıflattığı düşünülmüştür. Bu sebeple söz konusu rastlantısal durumların içeriğin okurun zihninde inandırıcılığını olumsuz etkileyebileceği yargısına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Edebiyatı, Çocuk Kitabı, Konu, Rastlantısallık, Cemil Kavukçu

Abstract: Randomness, means "being random, being a coincidence". This concept is also among the elements (exaggerated curiosity, randomness, excessive emotionality) that weaken the structuring of the subject in children's literature. The aim of this study, too, is to examine the children book of Cemil Kavukçu's to named "Bir Öykü Yazalım Mı?" in terms of the "randomness". The study was carried out based on the principles of document analysis, one of the qualitative research methods. Based on the findings, the randomness situations in the work have been presented in the themes of 1. Randomness in Events, 2. Randomness in Persons, 3. Randomness in Spaces, and 4. Randomness in Time. Based on the findings, it is possible to make the following evaluations about the examined work: During the study of the work, it was observed that the main character of the book often experienced randomness situations in the story writing process. Based on this, it is thought that the randomness situations in the work weaken the structuring of the subject. For this reason, it has been concluded that these randomness situations may negatively affect the credibility of the content in the reader's mind.

Key Words: Children's Book, Children's Literature, Subject, Randomness, Cemil Kavukçu

GİRİŞ

"Olay, düşünce, duygu ve hayallerin dil aracılığıyla sözlü veya yazılı olarak biçimlendirilmesi sanatı, yazın" (TDK, 2021), "duygu ve düşünceleri, olay ve olguları, güzel, etkili bir biçimde anlatan söz sanatı" (Özdemir, 2014: 127) olarak tanımlanan "edebiyat" kavramının hitap ettiği kesim, dönem, edebi akım vd. gibi pek çok değişken açısından birçok çeşidi vardır. Bunlardan biri de "Çocuk Edebiyatı"dır. Alanyazında çocuk edebiyatına dair pek çok tanım bulunmaktadır. Çocuk edebiyatını Yalçın ve Aytaş (2014: 18) "edebiyatın bütün alanlarında ve söz sanatlarında bulunan niteliklerin

tamamını içinde barındıran, ancak kendisine seçtiği hedef kitlenin özelliklerini yetişkinler için yazılan edebi türlere göre daha fazla göz önünde bulunduran bir alan"; Şimşek ve Yakar (2016: 42) "gelişim sürecindeki çocuğun anlama ve kavrama düzeyini dikkate alarak duygu ve düşünce dünyasına seslenen edebiyat"; Bilkan (2005) "çocuklar için yazılmış veya çocukça yazılmış, çocuk ruhunu taşıyan eserlerin oluşturduğu edebiyat"; Şirin (1994) "her yaşta okurun ilgisini çekebilene, okunabilene, dili anlatımı ve biçimi ile edebiyatın içinde yeni bir tür"; Sever (2012: 17) "erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adı " olarak tanımlamaktadır. Tanımlamalarda üzerinde durulan hususlar arasında, çocuk edebiyatının pek çok edebi türde yazılabilecek ürünlerden oluştuğu, ayrı bir okur kitlesine hitap etmesinin yanı sıra her yaşta insanın ilgisini çekip okunabildiği, çocuk okurların ruh dünyasını yansıtan ve onların dilsel gelişimleri ile anlama düzeylerine uygun yapıtlar oldukları gösterilebilir. Tanımlamalardan da anlaşılacağı üzere edebiyatın özel bir alanı olarak adlandırılabilir çocuk edebiyatı ürünlerinin önemli işlevleri vardır. Sever (2012: 19) bu işlevleri şu ifadelerle açıklamaktadır:

"Çocuk edebiyatının en temel işlevlerinden biri, çocuklara okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırmaktır. Çocuk edebiyatı ürünleri, çocukları nitelikli metinlere yöneltmeyi başarabilene, onlara zamanla okuma kültürü kazandırabilene bir sorumluluk üstlenmelidir. Başka bir söyleyişle, çocuklar adına üretilen nitelikli yayınlar çocuk-edebiyat-sanat etkileşiminin kapısını aralayan etkili birer uyarıcı olmalıdır. Çocuklara, yazınsal metinlerin ve resmin iletilerini tanıma ve anlamaya dayalı bilişsel ve duyuşsal boyutlu davranışlarını uygulayabileceği, oynayabileceği olanaklar sunmalıdır"

Çocuk edebiyatının işlevlerini gerçekleştirebilmesi, kuşkusuz nitelikli çocuk kitaplarıyla mümkündür. Çünkü nitelikli çocuk kitapları, okuruna zengin bir anlatı sunan ve onların dilsel, zihinsel, duyuşsal, sosyal gelişimlerini destekleyecek yazılı dilsel-görsel ürünlerdir. Bir çocuk kitabının nitelikli olarak değerlendirilmesi için belli başlı özellikleri taşıması gerekmektedir. Şirin, (2007: 22) nitelikli iyi bir çocuk kitabında bulunması gereken özelliklere değinirken şu ifadeleri kullanmaktadır: İyi bir çocuk kitabı, "amacı ve işleviyle çocuk okurun algı, ilgi ve dikkat düzeyine uygun, yalın ve içtenlikle yazılan ve hazırlanan, kendine, çevresine, hayata farklı ve yeni bakış açıları öneren, felsefesi ve edebiyat tadı olan, edebiyat, sanat ve estetik değeri yüksek, çocuk gerçekliğine ve çocuk bakışına uygun, çocuğa

göre yazılmış ve resimlenmiş kitaptır." Bu ifadelerden hareketle denilebilir ki nitelikli bir çocuk kitabı, hedef okurun ilgisini çekebilecek bir konunun, çocuğun dil gelişimine uygun bir anlatım benimsenerek, iletilerinin, ustaca kurgulanmış karakterler yoluyla ve okurun zihninde anlatıyı şekillendirecek resimlerle sunulduğu kitaptır.

Çocuklar için kaleme alınan sanatsal yaratımlar, okur kitlesi dikkate alınarak bazı temel öğeler üzerine şekillendirilmelidir. "Bu öğeler; karakterler, konu, ileti, dil, anlatım ve resimler olarak sınıflandırılabilir" (Sever, 2012: 75). Bu öğeler, iyi bir çocuk anlatısının yaratım sürecinin gerekli içeriksel ve biçimsel yapı taşlarıdır. Çünkü bir çocuk kitabında karakterlerin ve konunun yapılandırılış tarzı, iletilerin aktarılış biçimi, dil ve anlatımın çocuk okura uygunluğu, resimlerin olayları yansıtacak sanatsal bir ustalıkla yer alışı kitabın anlaşılabilirliği ve inandırıcılığı açısından gerekli bir durumdur. Nihayetinde çocuk kitapları da çeşitli edebi türlerde kaleme alınan anlatılardan oluşmaktadır. Bu sebeple bir edebi metinde olması gereken niteliklerin herhangi bir çocuk kitabında da var olması, çocuk kitaplarının niteliği açısından büyük önem arz etmektedir.

Yukarıda görüldüğü üzere, bir metnin meydana getiriliş sürecinde pek çok iç ve dış unsurun tasarlanması gerekmektedir. Bir metnin yazım sürecinde, yaratıcısının seçiminde karar vereceği ilk unsur ise, "ne üzerine söz söyleyeceği", kavramsal adıyla belirtmek gerekirse "konu"dur. Sever'e (2012: 119) göre "konu, bir yazıyı oluşturan öğelerin başında gelir. Yazının bir tür hammaddesi durumundadır. (...) Çocuk edebiyatında konu, çocuğu metnin anlam evrenine çeken, kitapla ilişkisini sağlayan bir öğedir. Yazarın metni oluştururken, "Ben ne hakkında söz söyleyeceğim?, Yazımda neyin üzerinde duracağım?" sorularına vereceği yanıtlar, metnin yaratılması süreci için bir çıkış noktası" durumundadır. "Çocuk yayınlarında konu seçimi çok önemlidir. Bu seçimde, çocukların evrensel nitelik taşıyan ruhsal özellikleri yanında, onların dünyasına ayrı bir renk ve kişilik kazandıran ulusal kültür değerlerinin, içinde yaşadıkları toplumun ahlak kurallarının, gelenek ve göreneklerin de göz önünde bulundurulması gerekir. Yazarların, ilgi çekici konulara yönelmek bakımından, çeşitli yaş gruplarındaki çocukların okuma eğilimleri üzerinde birtakım temel bilgiler edinmeleri yararlı olur" (Oğuzkan, 1997). Güleç ve Geçgel (2012) ise konuyu, "çocuk okurun metne yönelmesine etki eden önemli bir değişken" olarak görürler ve "konu" hakkındaki düşüncelerini şöyle sürdürürler: "Çocuğa göre metinlerde konu temel olarak birbirine bağlı hareketler dizisidir. Eğer hikâyede ardışıklık veya ilişki yoksa kitap olaylar yığınınına dönüşür. Bunun için seçilecek konunun, çocuğu sürükleyecek kadar ilginç, izleyebileceği kadar basit ve ilgisini çekecek kadar karmaşık olmasına dikkat edilmelidir."

Çocuk okura yönelik sanatsal yaratımların konusu, "sevgi, saygı, barış, yardımlaşma, iyilikseverlik, kötülüğe karşı durma vb." gibi hemen her edebi türde işlenebilecek, insanı ilgilendiren ve insanı insana anlatan pek çok olay veya duygu durumu olabilmektedir. Fakat pek çok metinde benzer konular işlenmesine rağmen okur bu yapıtlardan aynı edebi hazı almamaktadır. Bu noktada metnin konusunun nasıl işlendiği özem kazanacaktır. Çünkü "bir yazının değeri, seçtiği konudan gelmez. Bu nedenle konular iyi, kötü, güzel, çirkin, değerli ya da değersiz diye nitelendirilemez. Aşk, sevgi, ölüm, kıskançlık, kin, ayrılık... Nice yapıtlara konu olmasına karşın, bundan böyle de daha nice yapıtlara konu olacaktır. Bugün olduğu gibi yarın da bu konuları ele alan kimi yapıtlar bir değer kazanırken kimileri de unutulup gidecektir. Bunun temel nedeni, yazarın bir konuyu ele alış, işleyiş biçimidir" (Özdemir, 2002: 19; 1995: 44'den akt. Sever, 2012: 119). Sever'e (2012: 127) göre "konu sanatçının okurla paylaşmak istedikleri için yalnızca bir araçtır. Önemli olan o konunun sanatçının öznel dünyasında kurgulanışı, yeniden yaratılışı ve yansıtılışıdır." Sever'in sözünü ettiği "yeniden yaratılış ve yansıtılış", insanı ilgilendiren ve insanı insana anlatan her edebi metinde yüzyıllardır işlenen konuların yazarlar tarafından yeniden ele alınmaları, doğru tanımlamayla belirtmek gerekirse "konunun yapılandırılması"dır. Karagül (2014: 274) bir metnin-yapıtın sağlam bir şekilde kurgulanması için konunun ustaca yapılandırılması gerektiğini şu sözlerle açıklar:

"Edebi bir metnin sanatsal değeri kadar niteliği de büyük önem taşır. Bir edebiyat yapıtının niteliğini hangi konuyu işlediği değil, bir konuyu nasıl işlediği belirler ve konunun işleniş biçimi o yapıtın niteliğini ortaya çıkaran önemli unsurlardan biri olarak görülür. Dolayısıyla bir edebi yapıtta ele alınan konunun sağlam bir biçimde yapılandırılabilmesi, konunun işlenmesi sürecinde mümkün olduğu kadarıyla konunun yapılandırılmasını zayıflatan öğelerden uzak durmasıyla doğru orantılıdır."

Bu ifadelerden hareketle, hedef okur kitlesi çocuklar olan çocuk edebiyatı ürünlerinin de konunun yapılandırılmasını zayıflatan öğelerden uzak durması gerekliliği önem kazanmaktadır. Çünkü "çocuk okurun yapıt iletisini, estetik düzeyini doğru alımlayabilmesi yazınsal metnin abartılmış merak, rastlantısallık, duygusallık öğelerinden arınık olmasına bağlıdır. Yazınsal yapıtların söz konusu öğelerden uzak oluşu, kurgunun başarılı olması için belirleyici önemdedir" (Karagöz, 2018: 65).

Bu çalışmada, yapıtın inceleme konusunun "rastlantısallık" olması sebebiyle konunun yapılandırılmasını zayıflatan öğelerden yalnızca söz konusu "rastlantısallık" kavramı hakkında bilgiler verilecektir. Sever'in de

belirttiği üzere (2012: 138) "çocuk edebiyatı ürünlerinde, yapıtta ele alınan konunun önemini zayıflatan, okurun kitaptaki olaylara güvenini sarsan olumsuz öğelerden biri de rastlantısallıktır". Rastlantı, Güncel Türkçe Sözlük'te, "bilgiye, isteğe, kurala veya belli bir sebebe dayanmaksızın oluveren karşılaşma, tesadüf" (TDK, 2021) şeklinde tanımlanmaktadır. Edebi yapıtta rastlantısallık, kurgu içinde aniden veya gerekçesiz bir şekilde beliriveren, izah edilemeyecek tesadüfî yaşantılarla olayların gelişmesi durumu olarak tanımlanabilir. Bu durum, bir edebi eserin kahramanlarında, mekânlarında, zamanda veya olay örgüsünde belirebilmektedir. Hemen her sanatsal yaratımda, yapıtın bir kurgu üstüne biçimlendirildiği göz önüne alınırsa rastlantısal yaşantı veya durumlar var olabilmektedir ancak bu durum, yapıtın içeriğine yönelik inandırıcılığı ve ilgiyi sarsacak düzeyde olmadığı sürece okurun dikkatini çekmeyecektir. "Fakat yazarın, bir rastlantıya ya da şansa dayanarak öyküdeki düğümü çözmesi ve çatışmayı sonuçlandırması öyküdeki olayın inandırıcılığını azaltır" (Sever, 2012: 138). Çünkü sanatsal yaratımlar, sağlam bir kurgu gerektirir. Özellikle çocuk okurlara hitap eden yapıtlarda olaylar kurgulanırken rastlantısal yaşantılara yer verilmemelidir. Çocuk okur, hayali veya fantastik kurguları beğenebilir ancak rastlantı sonucu meydana gelen herhangi bir durumu kısa sürede fark edebilmektedir. Bu durumda yapıtların içeriği, inandırıcılığını kaybedebilme durumuyla karşı karşıya kalabilmektedir.

Çağdaş öykücülüğümüzün önemli temsilcilerinden biri olan Cemil Kavukçu da, son yıllarda çocuklara hitap eden birçok yapıt kaleme almıştır: "Havhav Kardeşliği, Özgürlüğe Kaçış, Kafeste Bir Topik, Berk'in Gizli Gücü, Selo'nun Kuşları, Yeşilcik ve Bir Öykü Yazalım Mı?, Masal Kurma Oyunu" adlı kitaplar, yazarın çocuklara hitap eden kitapları arasındadır. Bu çalışmada da yazarın "Bir Öykü Yazalım Mı?" adlı kitabı incelemeye alınmıştır. Söz konusu yapıt, konunun yapılandırılmasını zayıflatan öğelerden "Rastlantısallık" açısından incelenecektir.

Bu noktada Cemil Kavukçu'nun "Bir Öykü Yazalım Mı?" adlı yapıtını tanıtmakta yarar vardır: Çocuk edebiyatını yapılandıran temel öğelerden birini oluşturan karakterler söz konusu kitapta şu şekildedir: Fatoş, Anne, Baba, Anneanne, İclal Öğretmen, Öykü Yazarı ve Sait Dede. Fatoş, 5. sınıfa giden, sevimli bir kız çocuğudur. En sevdiği şeylerin başında okumak ve yazmak gelir. Anne ve baba, çocukları için ellerinden geleni yapan aile tipleridir. Bu noktada anne ve baba tip özelliği göstermektedir. Anneanne, Fatoş'un iyi bir öykü yazarı olacağı kanaatindedir ve torununu cesaretlendiren aile büyüğü tipidir. İclal Öğretmen ise Fatoş'un okuduğu okulda Türkçe Öğretmeni olarak görev yapar. Öykü Yazarı, mütevazı, güler yüzlü, alanına hakîm, dakik, işini zamanında yapan ve çocukları çok seven

başarılı bir hikâye yazarıdır. Ayrıca Fatoş'un çok sevdiği "Kırmızı Ayakkabılar" hikâyesinin yazarıdır. Sait Dede, Leylek Köyü sakinlerindedir. Küçük bir kulübesi olan, yaşı bir hayli ilerlemiş, Karabaş adlı bir köpeği ile yaşayan sevimli, güler yüzlü, bir karakterdir. Kitapta kahramanlar, konuşma yoluyla, davranış ve eylemleriyle, yazarın yorumuyla, fiziksel özellikleriyle ve diğer karakterlerin yorumuyla geliştirilmiştir. Yapıtta çocuklar ve ebeveynler için elbette birçok ileti çıkarılabilir. Ancak kitabın temel ileti, kişinin bir şeyi gerçekten istemesi ve onun için azimle çabalaması sonucunda hedefine ulaşmasıdır. Kitapta 28 tane resim vardır. Resimler belli aralıklarla sıralanmamıştır. Dil ve anlatım açısından bakıldığında yapıtta açık, sade ve anlaşılır bir üslup kullanılmıştır. Yerel ağız ve argoya hemen hemen hiç yer verilmemiştir. Genellikle kısa cümleler kurulmuştur. Yapıtta çok uzun betimlemelere de yer verilmemiştir. Devrik cümlelerin sıkça kullanılması anlatımı sıkıcılıktan kurtarmak için önemlidir. Ayrıca yapıtta birçok deyim, ikileme ve pekiştirme sıfatı kullanılmıştır. Bu durum anlatımı güçlü ve etkileyici kılmıştır. Kitabın konusu ise şöyle özetlenebilir: Kitap, kahramanı Fatoş'un kitap sevgisi ve yazarlığa olan merakı üzerine kuruludur. Fatoş, öykü yazmak istemektedir. Yazacağı öyküye giden yollar bölümler halinde adım adım verilmiştir. Kitabın bölümleri şunlardır: Uzun Bir Gece, Fatoş Okulda, Yazar Geliyor, Beklenmedik Bir Yolculuk, Leylek Köyü, Sait Dede, Fatoş Öyküsünü Yazıyor, Öyküler Yazara Ulaşıyor, Yazar Yeniden Okula Geliyor. Kitapta kişi-kişi çatışmasına, kişi- doğa çatışmasına, kişinin kendisiyle olan çatışmasına dair örnekler mevcuttur. Kitapta konunun yapılandırılmasını zayıflatan öğelerden "Abartılmış Merak" ve "Duygusallık" tespit edilmemişken "Rastlantısallık" kitabın birçok kesitinde gözlemlenmiştir. Bu sebeple çalışmanın temelini eserin "Rastlantısallık" açısından incelenmesi oluşturmaktadır.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmada da amaç Cemil Kavukçu'nun "Bir Öykü Yazalım Mı? adlı çocuk kitabını "rastlantısallık" açısından incelemektir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi ilkeleri esas alınarak gerçekleştirilmiştir. "Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar" (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 217).

Araştırmanın İnceleme Nesneleri

Araştırmanın inceleme nesnesini yazar Cemil Kavukçu'nun "Bir Öykü Yazalım Mı?" adlı çocuk kitabı oluşturmaktadır.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada veriler, yapının cümle ve paragraflarından içerik analizi yoluyla elde edilmiştir. "İçerik analizi yoluyla verileri tanımlamaya, verilerin içinde saklı olabilecek gerçekleri ortaya çıkarmaya çalışılır" (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 259). İçerik analizi sonucunda elde edilen verilere göre tespit edilen rastlantısal durumlar, 1. Olaylarda Rastlantısallık, 2. Kişilerde Rastlantısallık, 3. Mekânlarda Rastlantısallık ve 4. Zamanda Rastlantısallık adlı temalarda çözümlenmiş ve yorumlanmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Cemil Kavukçu'nun "Bir Öykü Yazalım Mı?" adlı kitabında belirlenen rastlantısal durumlar, "1. Olaylarda Rastlantısallık", "2. Kişilerde Rastlantısallık", "3. Mekânlarda Rastlantısallık" ve "4. Zamanda Rastlantısallık" başlıklarında incelenmiştir. Bunun yanında söz konusu durumların rastlantısallık adı altında yapının konusunun yapılandırılmasını zayıflatma gerekçeleri açıklanmaya çalışılmıştır. Rastlantısal durumun belirlendiği ifade, sayfa numarasıyla birlikte verilmiştir.

Olaylarda Rastlantısallık

"Fatoş da "Öykünün konusu" yazıp iki nokta üst üste koydu.

"Konumuz 'leylek' olsun çocuklar. Göçmen, uzun bacaklı, uzun gagalı kocaman bir kuş..." (s. 24)

Yazar onun iç sesini duymuş gibi:

"Şöyle," dedi, "leylek üzerine bir öykü kuralım." (s. 25)

Artık leyleği öykümüze sokabiliriz. Ben bir anahtar cümle vereyim: Yaşlı adam birden leyleği gördü. Bacağının birini düzünden bükmüş, tek ayak üzerinde dikiliyordu leylek."

Fatoş hemen parmağını kaldırdı.

"Buyurun," dedi Yazar.

"Öyküde yalnızca bir leylek mi var?"

"Bir leylek olsun."

"Neden?"

"Çünkü o gidememiş, uzun göç yolculuğuna çıkamamış. Bakın çocuklar, bildiğiniz gibi leylekler göçmen kuşlardır. İlkbahar aylarında yaşadıkları daha sıcak bölgelerden yurdumuza gelir, yazı burada geçirirler.

Havaların serinlemeye başladığı sonbahar aylarında da geldikleri yere dönerler. (...) Şimdi yeni bir soru soruyorum: Bu leylek neden uzun göç yolculuğuna çıkamamış?"

1. Fatoş isimli karakter, 'Leylek' üzerine bir öykü yazacaktır. "Yazar onun iç sesini duymuş gibi" ifadesiyle yapıtın rastlantısal olaylar dizisi başlamaktadır. Devamındaki ifadelerle Fatoş'un yazacağı öyküde nasıl bir kurgu olacağı adım adım verilir. İlk önce öyküde anlatacağı leyleğin durumunun anlatılması gereklidir.

"Benim adım Emre, soyadım Girişken. Leylek hastalandığı için gidememiş."

"Peki," dedi Yazar, "başka?"

"Nurdan Pektaş. Leylek yaralanmış öğretmenim."

"Yaralanmış," dedi Yazar. "Nasıl?" (s. 34)

Kanadı kırılmış."

2. Fatoş'un anlatacağı leylek, nihayetinde yaralı bir hâdedir. Ve bu yaralı leyleğin hikâyesi, kitabın ilerleyen bölümlerinde Fatoş'un cümlelerinde hayat bulacaktır.

"Peki, yaralanmış ya da kanadı kırılmış ama sonuçta arkadaşlarıyla ve ailesiyle yurduna dönememiş. Buranın soğuklarına alışkın değil, kışı nasıl geçirecek?"

(...) Yazar sözü Fatoş'a verdi

"Yaşlı adam ona bakacak," dedi." (s. 35)

3. Yaralanmış/kanadı kırılmış ve yurduna dönememiş leyleğe yaşlı bir adam bakacaktır. "Artık leyleği öykümüze sokabiliriz. Ben bir anahtar cümle vereyim: Yaşlı adam birden leyleği gördü" (s. 25) ifadesi ile yukarıdaki ifadeler arasında bir rastlantısal durum söz konusudur. Çünkü yaralı leyleğe bakacak olan bu kişi, sonraki bölümde 'Sait Dede' isminde karşımıza çıkacak karakterdir. Yazar'ın bahsettiği, Fatoş'un ise öyküsünün kurgusunda yer vereceği 'yaşlı adam' rastlantısal biçimde kitabın diğer bölümlerinde sahici bir insan olarak karşımıza çıkar. Böylelikle Fatoş'un okuluna gelen Yazar'ın sözünü ettiği öykü planında rol verilen yaşlı adam, hem kitabın olay akışına hem de ilerleyen bölümlerde Fatoş'un yazacağı kurmaca metne dahil olur.

"Bil bakalım hafta sonu nereye gidiyoruz?" dedi annesi.

"(...) Bu hafta sonu farklı bir şey yapacağız ve anneannenden önce başka bir yere gideceğiz."

"Nereye?"

"Karaağaç Köyü'ne"

"Fatoş şaşırıldı.

"Karaağaç Köyü mü? Orası neresi anne?" (s. 40)

4. Sözü edilen köy, yine Yazar'ın sözünü ettiği leylek köyüdür. Yine bu mekân detayı da olay akışında rastlantısal bir durum olduğunu göstermektedir.

"Dün okuldan geldiğinde Yazar'la tanışmanızı, onun anlattıklarını ve bir öykü yazacağınızı söylemiştin ya" (...)

"Ben de yazacağın öyküyle ilgili sana fikir verir diye böyle bir gezi düşündüm"

"Eee," dedi Fatoş heyecanla.

"Seni Apolyont Gölü'nün kıyısında leyleklerin yaşadığı bir köye götüreceğim" (s. 41)

5. Olayların akışında, bu sürpriz gezi, her ne kadar Fatoş'un babası tarafından planlanmış bir eylem olarak görülebilse de, Fatoş'un kaleme alacağı öykünün mekan unsurunun özellikleriyle büyük ölçüde örtüşeceğinden rastlantısal bir durum olarak dikkati çekmektedir.

"Eskiden de bu kadar çok leylek gelir miymiş buraya?"

"Hep gelirmiş. Köyümüzün en yaşlısı Sait Dede leyleklerle ilgili çok şey anlatır." Fatoş heyecanlanmıştı.

"Sait Dede ile görüşebilir miyiz?"

"Tabii," dedi garson, "şu ağacın altındaki masada oturuyor"

"Bastonuna dayanmış, tek başına oturan ve göle bakan dede mi?" (s. 53)

6. Fatoş'un okuluna gelen Yazar'ın kurguladığı hikâyenin önemli kahramanlarından olan 'Sait Dede'yle buluşuyor okur. Fark edilen durum, yaralı leyleğe bakacak olan yaşlı adam ve bulunduğu yerin ayrıntılarının, planlanan öykü yazımı tasarımındaki ayrıntılarla uyuşmasıdır. Yaşlı adam, öykü planında sözü edildiği gibi 'ağacın altındaki masada' oturmaktadır.

"Sait Dede çok sevimli bir ihtiyardı. Yüzü hep gülüyordu. Ağzında hiç diş kalmamıştı"

"Demek leylekler üzerine bir öykü yazacaksın," dedi Fatoş'a bakarak" (s. 55)

7. Yazar'ın kurgusuna yön verdiği bir hikâye fikrinin kahramanlarından olan yaşlı adam (Sait Dede) Fatoş'a tam istediği malzemeyi verir.

"Havalar soğumaya başlayınca leylekler geldikleri yere dönüyorlar değil mi Sait Dede?"

"Dönüyorlar güzel kızım"

"Peki, dönemeyen de oluyor mu?"

"Olmaz mı? Ben, göç yolculuğuna çıkamamış bir leylek biliyorum. Onun hikâyesini dinlemek ister misin? (...)

"On yıl kadar önceydi. Sonbahar aylarındayız, havalar soğumaya başlamıştı. Özellikle de geceleri..." (s. 56)

8. Okuyucu bu ifadelerde Sait Dede'nin Fatoş'a aktardığı gerçek bir yaşam hikâyesiyle karşılaşmaktadır: Göç yolculuğuna çıkamamış bir leyleğin hikâyesi. Bu hazır elde edilmiş malzeme, Fatoş'un tam aradığı türden bir hikâyedir ve rastlantısal bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

"(...) Sonra birden göl kıyısında, tek ayağı üzerinde dikilen, öbür ayağını da dizinden büküp karnına çekmiş leyleği gördüm. Bak, leylekler farklıdır, karabatalara hiç benzemezler. Hepsi gitmişti, o niye buradaydı? Hasta gibiydi. Yanına yaklaştım. Leylekler benden korkmaz, dost olduğumu, onları çok sevdiğimi bilirler" (s. 59)

"(...) Başını eğip bana baktı. Bir damla gözyaşı süzüldü gözünden. Neden gidemediğini o zaman anladım. Sağ kanadında bir sorun vardı. Kırık mıydı, çıkık mıydı, bir zedelenme miydi anlayamamıştım ama bu durumda uçamayacağı kesindi" (s. 59- 60)

9. Yazar'ın kurguladığı öykü planında sözünü ettiği leylek de 'göl kıyısında, tek ayağı üzerinde dikilen, öbür ayağını da dizinden büküp karnına çekmiş' bir leylektir. Ve bu hayali kurgu, yaşanmış gerçek bir hikâyeye olarak Fatoş'a aktarılmaktadır.

"(...) Onun da bir hikâyesi vardı, biliyordum, belki benimkinden bile zordu. Sevdiklerinden ayrı düşmüş, dayanamayacağı güç koşullarda yaşam mücadelesi vermek zorunda kalmıştı. O da benim gibiydi. Konuşamıyor, dertleşemiyorduk ya, sıkılmaya başlamıştım. Köydekiler neden kahveye gelmediğimi, birilerine kırgın mı olduğumu sormaya başlamıştı. Onlara Lepirdek'ten söz edemiyordum" (s. 62)

Sait Dede Fatoş'un başını okşadı.

"Belki de Lepirdek'in öyküsünü yazarsın," dedi gülümseyerek" (s. 67)

10. İlerleyen bölümlerde öyküsünü kaleme alan Fatoş öyküsüne de "Lepirdek" adını koyacaktır.

"Lepirdek ne yapıyor bu arada?"

"Aç ve susuz kalmıyor. Uçamadığı için de yuvasına dönemiyor. Bir gün leyleklerin topluca göç ettiğini görüyor. Baba leylekle yavruların da onlarla birlikte gittiğini düşünüyor. Bundan sonra da onun Sait Dede ile karşılaşmasını yazmayı düşünüyorum..." (s. 76)

11. Göç yolculuğuna çıkamamış bir leyleğin durumunu ve onun yaşlı bir adamla (Sait Dede) ile karşılaşmasının öyküsünü isteyen kişi, Fatoş'un okuluna gelen Yazar'dır. Ve Yazar'ın öykü planı, yaşanmış bir olay olarak Fatoş'a aktarılıyor. Ardından Fatoş da aynı öyküyü kendi cümleleriyle yazıyor.

"Derin bir soluk alıp koltuğuna yaslandı. Odasının perdesi açıktı. Gökyüzünde incecik aya bakarak, "Ne güzel bir gece," dedi. Öyküde her şey yerli yerindeydi. Sözcükler ustalıklarla seçilmişti. Okurken kurgunun içinde yaşıyordu adeta. Anlatılanları bütün duyularıyla hissediyordu. Gerçekleşen olayları görüyor, kokuları, sesleri duyuyor, teni bile göl kenarında esen rüzgârdan ürperiyordu. Küçük yaşta yetişkin bir yazar adayı vardı karşısında" (s. 86)

12. Kitapta geçen yukarıdaki cümleler, okura bir sürpriz olarak gelmemektedir. 'Küçük yaşta yetişkin bir yazar adayı' olan kişi 'Fatoş'tur. Dolayısıyla yapının ilerleyen bölümlerinde Yazar'ın en beğendiği öykü olarak Fatoş'a ait öyküyü seçmesi fikri, hemen okurun zihninde belirebilecek bir şeydir.

Kişilerde Rastlantısallık

"Peki, çevrede insan var mı?"

(...) "Vardı örtmenim," dedi Ayhan, "ağacın gölgesinde yaşlı bir adam oturuyordu" (s. 28)

1. 'Ağacın altındaki yaşlı adam' kitabın ilerleyen bölümlerinde Sait Dede isminde karşımıza çıkmaktadır.

"Konumuz 'leylek' olsun çocuklar. Göçmen, uzun bacaklı, uzun gagalı kocaman bir kuş" (s. 24)

2. Sözü edilen leylek, Fatoş'un Karaağaç Köyü'nde Sait Dede'den hikâyesini dinleyeceği leylektir.

"Eskiden de bu kadar çok leylek gelir miymiş buraya?"

"Hep gelirmiş. Köyümüzün en yaşlısı Sait Dede leyleklerle ilgili çok şey anlatır"

"Sonra birden göl kıyısında, tek ayağı üzerinde dikilen, öbür ayağını da dizinden büküp karnına çekmiş leyleği gördüm. Bak, leylekler farklıdır,

karabataklara hiç benzemezler. Hepsi gitmişti, o niye buradaydı? Hasta gibiydi" (s. 59)

"Hatta öyküsünün başlığını da bulmuştu: LEPİRDEK. Öyküyü leylek anlatacaktı" (s. 69)

3. Yukarıdaki ifadelerde yaralı leylek ile ilgili verilen ayrıntılar ile Yazar'ın, "Ben bir anahtar cümle vereyim: Yaşlı adam birden leyleği gördü. Bacağının birini düzünden bükmüş, tek ayak üzerinde dikiliyordu leylek." şeklinde kendi öykü taslağında kurguladığı yaralı leylek ile ilgili ayrıntılar birbirleriyle rastlantısal bir örtüşme içindedir. Fatoş yazdığı öyküye farklı pek çok isim verebilecek durumdayken, Sait Dede'nin yaralı leyleğe taktığı 'Lepirdek' adı, öyküsüne de başlık olarak kullanacaktır.

Mekânda Rastlantısallık

"Peki," dedi, "o zaman soruyu değiştireyim. Leyleği nerede ve nasıl göreceğiz? Uçarken mi, yerde mi, yoksa yuvasında mı?" (s. 26)

"Sizden bir öneri gelmediğine göre ben sürdüreyim o halde. Biz onu yerde düşünelim. Ama leylekten önce onun bulunduğu yeri tanımlayalım. Şimdi gözlerimizi bir kez daha kapıyor, bir göl kıyısını hayal ediyoruz (...)

İşte öykümüzün ilk sahnesi böyle bir göl kıyısında başlayabilir. Orada neler görebiliriz? Bunu kim söylemek ister?" (s. 27)

1. Öykü planında yer ayrıntıları yukarıda verilmiştir. Fatoş'un babasının planladığı gezi de Apolyont Gölü'nün kıyısındaki bir köyedir.

"Gölün çevresinde ağaçlar var," diye sürdürdü Ayhan.

"Ağaçlar," dedi Yazar çenesini sıvazlayarak, "güzel. Nasıl ağaçlar bunlar?"

"Kocaman ağaçlar örtmenim, gölgelikli" (s. 28)

"(...) Bunu bir tiyatro oyunu ya da bir film gibi düşünürsek sahnemiz, dekorumuz ne olacak? Belirledik ve bir göl kenarını seçtik. Ayhan, gölün suyunun çok durgun olduğunu söyledi. Suyun durgun olması neyi gösteriyor? Demek ki rüzgâr yok. Bir de şunları seçelim; hava güneşli mi, bulutlu mu?" (s. 29)

"Güzel, biraz daha gölün çevresinden söz edelim. Ayhan ağaçlar var demişti. Bunlar nasıl ağaç, üzerlerinde kuşlar var mı? Çevreyi ne kadar canlı anlatırsak öykümüz de o derecede inandırıcı olur." Sevcan sahnede bir noktaya bakıp biraz düşündü.

"Büyük ağaçlar var. Ama küçükler de var, dallarında serçeler oynuyor"

"Evet... Sözcüklerle bir resim çizmeye başladık değil mi çocuklar? Yalnız serçeler mi var? Evet, sen söyle bakalım." Az önce söz alan Ayhan'dı.

"Güvercinler var, kargalar var, sonra sığırcıklar var"

"Başka?"

"Kelebekler de var."

"Çok güzel. Peki, görüş alanımızda bir ev ya da baraka gibi bir şey var mı?" (...)

Bu kez başka bir öğrenciye söz verdi Yazar.

"Evet örtmenim, bir baraka var. Orası, ağacın altında oturan yaşlı adamın evi" (s. 32)

2. Yukarıda verilen betimlemeler ve baraka, aynı zamanda Sait Dede'nin yaşadığı ortamın betimlemeleriyle rastlantısal bir şekilde örtüşmektedir.

"Dün okuldan geldiğinde Yazar'la tanışmanızı, onun anlattıklarını ve bir öykü yazacağınızı söylemiştin ya"

"Eveet. Öyle heyecanlıyım ki hep yazacağım öyküyü düşünüyorum."

"Ben de yazacağın öyküyle ilgili sana fikir verir diye böyle bir gezi düşündüm"

"Eee," dedi Fatoş heyecanla.

"Seni Apolyont Gölü'nün kıyısında leyleklerin yaşadığı bir köye götüreceğim" (s. 41)

3. Apolyont Gölü'nün kıyısında leyleklerin yaşadığı bir köy olan Karaağaç, Fatoş'a yazacağı öykünün planında istediği canlı bir öykü dünyası sunmuştur.

"Çay bahçesi ne kadar da sevimliydi. Çok büyük ağaçlar vardı. Babası onların çınar ağacı olduğunu söylemiş, her birinin de en az yüz yaşında olduğunu eklemişti. Dalların ucunda minicik yeşil yaprakçıklar başlarını çıkarmış baharı selamlıyorlardı. Büyüyecekler, sıcak yaz ayları boyunca çay bahçesini gölgeleriyle serin tutacaklardı. Serçeler, kargalar, saksağanlar, güvercinler..."

"Ya göl?"

"Su çok durgundu. Üzerine sis çökmüş gibiydi" (s. 51)

4. Fatoş'un kaleme alacağı "Lepirdek" adlı öykü de -Yazar'ın kurguladığı gibi- durgun bir gölü tasvir etmektedir.

Zamanda Rastlantısallık

"Güneş zaman zaman bulutların arasına girip kaybolsun. Öğleden sonra olsun" (s. 30)

"(...) Bakın çocuklar, bildiğiniz gibi leylekler göçmen kuşlardır. İlkbahar aylarında yaşadıkları daha sıcak bölgelerden yurdumuza gelir, yazı burada geçirirler. Havaaların serinlemeye başladığı sonbahar aylarında da geldikleri yere dönerler. O zaman öykünün hangi mevsimde geçtiği de kendiliğinden ortaya çıkmış oluyor. Değil mi? Sonbahar ve kışa doğru adım adım yaklaşıyoruz" (s. 34)

1. Yazar'ın belirlediği "öykü zamanı", hem Sait Dede'nin anlattığı yaşanmış olayda hem de Fatoş'un kaleme alacağı öyküde aynı zaman dilimidir. Öyküde zaman açısından herhangi bir zaman farklılığı olmaması durumu da rastlantısal bir ayrıntı olarak göze çarpmaktadır.

SONUÇ

Bir edebi metinde konunun yapılandırılmasını zayıflatan öğeler (abartılmış merak, rastlantısallık ve aşırı duygusallık) "bir edebi eserde işlenen konunun önemini azaltan, estetik değerini, inandırıcılığını ve etkililiğini zedeleyen unsurlardandır ve bir edebi eserde bu öğelerin mümkün olduğunca az yer alması, yapıtın niteliğini ortaya koymaktadır (Karagül, 2014: 274). Bu çalışmada da Cemil Kavukçu'nun "Bir Öykü Yazalım Mı?" adlı yapıtı çocuk edebiyatı ürünlerinde konunun yapılandırılmasını zayıflatan öğelerden "Rastlantısallık" açısından incelenmiştir.

İncelenen yapıtın bulgularından hareketle, "Bir Öykü Yazalım Mı?" adlı çocuk kitabının, bütünüyle rastlantısal olay, kişi, mekân ve zaman unsurları üzerine kurgulandığı söylenebilir. Kitabın henüz ilk bölümlerinde, Fatoş isimli karakterin okuluna bir "Yazar" gelir. *Yazar*, çocuklara öykü yazımı noktasında bir söyleşi verip, çocuklardan bir plan dâhilinde öykü yazmalarını ister. Ardından anlatı boyunca "Yazar" sıfatıyla tanıdığımız karakterin belirlediği öykü planı doğrultusunda olaylar kurgulanmaktadır. *Yazar*'ın sözünü ettiği öykü kurgusu içinde bulunan yer, zaman, olay ve kişiler, gerçek hayatta Fatoş isimli karakterin karşısına çıkmaktadır. Fatoş'un öyküsünü şekillendirecek "*Leylek Köyü*", babasının kendisine yaptığı sürpriz "*Karaağaç Köyü*" gezisi ile gerçeğe dönüşecektir. Burada -tıpkı okullarına gelen *Yazar*'ın belirlediği öykü planında olduğu gibi- "yaşlı bir adamı" yani *Sait Dede*'yi tanır. *Sait Dede*, Fatoş'a göç yolculuğu yapamamış yaralı bir leyleğin hikâyesini anlatır. Bu, *Sait Dede*'nin bir *anısıdır*. Fakat Fatoş'un okuluna gelen *Yazar*'ın çocuklardan yazmalarını istediği öyküde de göç yolculuğuna çıkamamış yaralı bir leyleğin öyküsünün anlatılması

istenmektedir. Yine zaman olarak 'sonbahar mevsimi', anlık olarak günün 'öğleden sonra'sı seçilmiştir. Yazar'ın planladığı öykü tasarımı, rastlantısal bir şekilde Fatoş'a yaşanmış bir anı olarak aktarılmıştır. Fatoş'un yazdığı öykü de Sait Dede'nin anısından büyük ölçüde esinlenerek oluşturmuş bir öyküdür. Öyle ki Fatoş, öyküsünün adına, Sait Dede'nin yaralı leyleğine koyduğu adı verir: *Lepirdek*. Cemil Kavukçu'nun "Bir Öykü Yazalım Mı?" isimli kitabındaki rastlantısal kurgu aşağıdaki şekilde şöyle gösterilebilir:

Yazar'ın planladığı Öykü planı (1)	Fatoş'un Karaağaç Köyü'nde Sait Dede'den dinlediği yaralı bir leyleğin öyküsü (2)	Fatoş'un kaleme aldığı "Lepirdek" adlı öykü (3)
------------------------------------	---	---

Şekil 1: "Bir Öykü Yazalım Mı?" Adlı Yapıtta Rastlantısal Kurgu

Yazar'ın yazılan öyküler içinden Fatoş'un öyküsünü beğenmesi de yine bir başka rastlantısal durum olarak göze çarpmaktadır. Bu verilerden hareketle "Bir Öykü Yazalım Mı?" adlı yapıtın konunun yapılandırılmasını zayıflatan öğelerden "rastlantısallık" içerdiği ve belirtilen rastlantısal durumlar sebebiyle okurun zihninde içeriğinin inandırıcılığını kaybedebileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Bilkan, A. F. (2005). Çocuk Edebiyatı, Kavram ve Mahiyet. *Hece Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı*, 104-105.
- Geçgel, H. & Güleç, H. Ç. (2012). *Çocuk Edebiyatı*. (2. Basım). İstanbul: Kriter Yayınevi.
- Karagöz, B. (2018). Tahir Alangu'nun Derleyip Yazdığı Masalların Konunun Yapılandırılmasını Zayıflatan Öğeler Açısından İncelenmesi. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi* 13(1), 63-78.
- Karagül, S. (2016). Oğuz Tansel'in Derleyip Yazdığı Masallardaki Konuların Yapılandırılmasını Zayıflatan Öğelerin İncelenmesi. *Uluslararası Türk Masal Dünyası ve Doğumunun 100. Yılında Oğuz Tansel Bildiriler Kitabı*, 273-280.
- Kavukçu, C. (2016). *Bir Öykü Yazalım Mı?*. İstanbul: Can Yayınları.
- Oğuzkan, A. F. (1997). *Yerli ve Yabancı Yazarlardan Örneklerle Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Emel Matbaacılık.
- Özdemir, E. (1995). *Eleştirel Okuma*. Ankara: Ümit Yayıncılık.
- Özdemir, E. (2014). *Edebiyat Sözlüğü*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Özdemir, E. (2002). *Yazınsal Türler*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Sever, S. (2012). *Çocuk ve Edebiyat*. İzmir: Tudem Yayıncılık.

Şimşek, T. & Yakar, Y. M. (2016). *Çocuk ve Edebiyat*. T. Şimşek (Ed.), Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı. Ankara: Grafiker Yayınları.

Şirin, M. R. (1994). (Haz.). *99 Soruda Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayını.

Şirin, M. R. (2007). *Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış*. Ankara: Kök Yayıncılık.

Yalçın, A. & Aytaş, G. (2014). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

İnternet Kaynakları

Türk Dil Kurumu. (Mayıs 2021). Güncel Türkçe Sözlük, 4 Mayıs 2021, <https://sozluk.gov.tr/>.

Türk Dil Kurumu. (Mayıs 2021). Güncel Türkçe Sözlük, 8 Mayıs 2021, <https://sozluk.gov.tr/>

GENİŞLETİLMİŞ ÖZET: Edebiyat, "olay, düşünce, duygu ve hayallerin dil aracılığıyla sözlü veya yazılı olarak biçimlendirilmesi sanatı, yazın" (TDK, 2021) şeklinde tanımlanmıştır. Edebiyat sanatının hitap ettiği kesim, dönem, edebi akım gibi pek çok değişken açısından farklı türleri vardır. Bu türlerden biri de "Çocuk Edebiyatı"dır. Çocuk edebiyatı hitap ettiği kitle itibarıyla edebiyatın özel bir türü olarak adlandırılabilir. Çünkü çocuk edebiyatı yazarının, yapıtının tasarım ve yaratım sürecinde okuyucu kitlesini en çok göz önünde bulundurması gereken sanatçı olduğu söylenebilir. Edebi ürünler, yaratım aşamasında sağlam bir kurgu gerektirir. Bu düşünceden hareketle çocuklar için kaleme alınan sanatsal yaratımlar, okur kitlesi dikkate alınarak bazı temel öğeler üzerine şekillendirilmelidir. "Bu öğeler; karakterler, konu, ileti, dil, anlatım ve resimler olarak sınıflandırılabilir" (Sever, 2012: 75). Bu öğeler, iyi bir çocuk yapıtının yaratım sürecinin gerekli içeriksel ve biçimsel yapı taşlarıdır. Bir metnin yazım sürecinde, yaratıcısının seçiminde karar vereceği ilk öge ise, "ne üzerine söz söyleyeceği", kavramsal adıyla belirtmek gerekirse "konu"dur. Konu, bir edebi metinde yazarın yapıtını ne üzerine inşa edeceğini göstermesi açısından çok önemlidir. Bununla birlikte konu, okur, bir edebi yapıtı okumaya karar kıldığında ilgisini ve dikkatini çeken ilk öge durumundadır. Dolayısıyla çocuk edebiyatı ürünlerinde de çocuk okura yapıt hakkında ilk izlenimleri sağlayan, yapıtı ilgi uyandıran ve dikkat çeken "konu" ögesinin seçimi ve yapılandırılması önem taşımaktadır. Bu sebeple yazarlar ilk olarak konu seçimine önem vermelidir. Seçilen konu, hedef okur kitlesi olarak çocukların ilgisini çekebilecek, onları sosyal, zihinsel, duyuşsal ve ruhsal açıdan geliştirebilecek tarzda olmalıdır. "Sevgi, saygı, barış, yardımlaşma, iyilikseverlik, kötülüğe karşı durma" gibi hemen her edebi türde işlenebilecek pek çok olay veya duygu durumu çocuk edebiyatı yapıtlarının konusu olabilmektedir. Fakat pek çok metinde benzer konular işlenmesine rağmen okur bu yapıtlardan aynı edebi hazzı almamaktadır. Bu noktada metnin konusunun

nasıl işlendiği özem kazanacaktır. Yüzyıllardır pek çok edebi türde benzer konularda ürünler verilmesine rağmen okur üzerinde aynı etki gerçekleşmemiştir. Kuşkusuz kaleme aldığı metninde konusunu ustaca geliştiren, anlatım olanaklarının sınırlarını zorlayan yazarların ürünleri kalıcılığa ulaşmıştır. Bu sebeple sözü edilen durum ancak yazarın metinde konuyu işleyişiyle, yeniden yaratmasıyla, kısacası yapılandırmasıyla mümkün olacaktır. Edebi metinler estetik açıdan okurunda belli düzeyde haz bırakırlar. Fakat bu durumu nitelikli bir edebi metin gerçekleştirebilecektir. Yukarıda değinildiği gibi yüzyıllar boyunca pek çok yazar aynı konuları işlemelerine rağmen çok azının yapıtları geleceğe ulaşabilmiştir. Yazarların konuyu işleyiş tarzları, konuya kendi ruhunu verebilmeleri ortaya nitelikli yapıtlar çıkarmıştır. Yazarlar edebiyat tarihinin sürekli işlenen konularını yeniden yapılandırarak onlara kendi ruhlarını katabilirler. Yazarların benzersiz eserler ortaya çıkartmada gerçekleştirdikleri bu yeniden yaratım ve yapılandırma, konunun işlenişinde ortaya çıkabilecek bazı durumlardan arınık olmasına bağlı olarak gelişir. Özcesi bir yapıtta konunun yapılandırılmasını zayıflatan veya zedeleyen unsurların olmayışı, bir yapıtın niteliği açısından son derece önemlidir. Bu ifadelerden hareketle çocuk edebiyatı ürünlerinin de konunun yapılandırılmasını zayıflatan öğelerden arınık olması gerekliliği önem kazanmaktadır. Çünkü çocuk okurun okuduğu edebi metnin anlatisına yönelik algısı çok önemlidir. Çocuk kitapları abartılmış merak, duygusallık ve rastlantısallık durumlarını içerdiği takdirde yapıtın içeriğinin çocuk okurun zihninde inandırıcılığı zarar görür ve yapıt-okur etkileşimi zedelenir. Bundan dolayı bir çocuk edebiyatı yapıtının kurgusu, konunun yapılandırılmasını zayıflatan öğelerden (abartılmış merak, duygusallık, rastlantısallık) uzak olmalıdır. Sözü edilen öğelerden abartılmış merak okurun yapıttan beklentisini olumsuz bir şekilde etkileyebilecek bir durumken, duygusallık çocuk okurun duygusal dünyasını derinden sarsabilecek yaşantıların yapıtın olay örgüsünde geçmesidir. Rastlantısallık ise, okurun yapıtın olay örgüsüne inanma duygusuna zarar verebilen bir durumdur. Sever'in de belirttiği üzere (2012: 138) "çocuk edebiyatı ürünlerinde, yapıtta ele alınan konunun önemini zayıflatan, okurun kitaptaki olaylara güvenini sarsan olumsuz öğelerden biri de rastlantısallıktır". Rastlantı, Güncel Türkçe Sözlük'te, 'bilgiye, isteğe, kurala veya belli bir sebebe dayanmaksızın oluveren karşılaşma, tesadüf' (TDK, 2021) şeklinde tanımlanmaktadır. Edebi yapıtta rastlantısallık, kurgu içinde aniden veya gerekçesiz bir şekilde beliriveren, izah edilemeyecek tesadüfî yaşantılarla olayların gelişmesi durumu olarak tanımlanabilir. Bu durum, bir edebi eserin kahramanlarında, mekânlarında, zamanda veya olay örgüsünde belirebilmektedir. Hemen her sanatsal yaratımda, yapıtın bir kurgu üstüne biçimlendirildiği göz önüne alınırsa rastlantısal yaşantı veya durumlar var olabilmektedir. Fakat bu durum, yapıtın içeriğine yönelik inandırıcılığı ve ilgiyi sarsacak düzeyde olmadığı sürece okurun dikkatini çekmeyecektir. Bu çalışmada da amaç, Cemil Kavukçu'nun "Bir Öykü Yazalım Mı?" adlı çocuk romanını "rastlantısallık" açısından incelemektir. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi ilkeleri esas alınarak gerçekleştirilmiştir. Bulgulardan hareketle yapıttaki rastlantısal durumlar, 1.Olaylarda Rastlantısallık, 2. Kişilerde Rastlantısallık, 3. Mekânlarda Rastlantısallık ve 4. Zamanda Rastlantısallık adlı temalarda sunulmuştur. Bulgulardan hareketle

incelenen yapıt hakkında şu değerlendirmeleri yapmak mümkündür: yapıtın incelenme sürecinde kitabın ana karakterinin öykü yazma sürecinde sıklıkla rastlantısal durumlar yaşandığı gözlemlenmiştir. Bundan hareketle yapıttaki rastlantısal durumların, konunun yapılandırılmasını zayıflattığı düşünülmüştür. Bu sebeple söz konusu rastlantısal durumların içeriğin okurun zihninde inandırıcılığını olumsuz etkileyebileceği yargısına ulaşılmıştır.

EXTENDED ABSTRACT: Literature is defined as "the art of shaping events, thoughts, feelings and dreams through language, verbally or in writing" (TDK, 2021). The art of literature has different types in terms of many variables such as the segment, period, and literary movement it addresses. One of these genres is "Children's Literature". Children's literature can be called a special genre of literature in terms of the audience it addresses. Because it can be said that the writer of children's literature is the artist who should take the readers into consideration most in the design and creation process of his work. Literary products require a solid fiction in the creation phase. With this in mind, artistic creations written for children should be shaped on some basic elements, taking into account the readership. "These items; characters can be classified as subject, message, language, expression and pictures" (Sever, 2012: 75). These elements are the necessary contextual and formal building blocks of the creation process of a good children's artwork. In the writing process of a text, the first item to be decided by its creator is "what to say about", or "subject (topic)" to be stated by its conceptual name. The subject is very important in terms of showing what the writer will build on in a literary text. However, when the reader decides to read a literary work, the subject is the first element that catches his attention and interest. Therefore, the selection and structuring of the "subject" element, which provides the child reader with the first impressions of the artwork, attracts attention and interest, is also important in children's literature products. For this reason, authors should pay attention to subject (topic) selection first. The chosen subject should be in a way that can attract the attention of children as the target audience and develop them socially, mentally, emotionally and spiritually. Many events or emotions that can be handled in almost any literary genre such as "love, respect, peace, solidarity, benevolence, opposition to evil" can be the subject of children's literature works. However, although similar subjects (topics) are covered in many texts, the reader does not get the same literary pleasure from these works. At this point, how the subject of the text is handled will gain importance. Although many literary genres have produced products on similar subjects for centuries, the same effect has not been achieved on the reader. Undoubtedly, the products of the authors who developed their subject skillfully and pushed the limits of expression possibilities in the text he penned have reached permanence. For this reason, the mentioned situation will only be possible with the author's processing, re-creation, in short structuring, in the text. Literary texts leave a certain level of pleasure in terms of aesthetics. However, a qualified literary text will be able to realize this situation. As mentioned above, although many authors have covered the same subjects over the centuries, very few of their works have

survived into the future. The way the authors handle the subject and their ability to give the subject its own spirit have created quality works. Authors can add their own soul to them by reconstructing the constantly studied subjects of the history of literature. This re-creation and structuring, which the authors realize in creating unique works, develops depending on the fact that the subject is free from some situations that may arise in the process of the subject. In essence, the absence of elements that weaken or damage the structuring of the subject in a work is extremely important in terms of the quality of a work. Based on these expressions, it becomes important that children's literature products should be free from elements that weaken the structuring of the subject. Because the perception of the child reader towards the narrative of the literary text they read is very important. If children's books contain exaggerated curiosity, sensuality and randomness, the credibility of the content of the work in the mind of the child reader will be damaged and the interaction between the artwork and the reader will be damaged. Therefore, the fiction of a children's literature work should be free from elements that weaken the structuring of the subject (exaggerated curiosity, emotionality, randomness). While exaggerated curiosity from the aforementioned elements is a situation that may negatively affect the reader's expectation from the work, sensuality is the fact that the experiences that can deeply shake the child reader's emotional world take place in the plot. Randomness is a situation that can damage the reader's sense of believing in the plot of the work. As Sever states (2012: 138), "randomness is one of the negative elements in children's literature products that undermines the importance of the subject addressed in the work and undermines the reader's confidence in the events in the book". Randomness is defined in the Current Turkish Dictionary as "an encounter that occurs without relying on knowledge, desire, rule or a specific reason" (TDK, 2021). In the literary work, randomness can be defined as the development of events that appear suddenly or without any reason in the fiction, with inexplicable coincidental experiences. This situation can appear in the heroes, places, time or plot of a literary work. In almost every artistic creation, if it is taken into consideration that the work is shaped on a fiction, there may be accidental experiences or situations. However, this situation will not attract the attention of the reader unless it is at a level that jolts the credibility and interest in the content of the work. The aim of this study, too, is to examine the children book of Cemil Kavukçu's to named "Bir Öykü Yazalım Mı?" in terms of the "randomness". The study was carried out based on the principles of document analysis, one of the qualitative research methods. Based on the findings, the random situations in the work have been presented in the themes of 1. Randomness in Events, 2. Randomness in Persons, 3. Randomness in Spaces, and 4. Randomness in Time. Based on the findings, it is possible to make the following evaluations about the examined work: During the study of the work, it was observed that the main character of the book often experienced random situations in the story writing process. Based on this, it is thought that the random situations in the work weaken the structuring of the subject. For this reason, it has been concluded that these

coincidental situations may negatively affect the credibility of the content in the reader's mind.